

IB015 Neimperativní programování

Redukční strategie, Seznamy, Vstup-výstup

Jiří Barnat
Libor Škarvada

Redukční strategie

Redukční krok

- Úprava výrazu, v němž se některý jeho podvýraz nahradí zjednodušeným podvýrazem.
- Upravovaný podvýraz (**redex**) má tvar aplikace funkce na argumenty, upravený podvýraz má tvar pravé strany definice této funkce do níž jsou za formální parametry dosazené skutečné argumenty.

Redukční strategie

- Předpis, který určuje jaký podvýraz se bude upravovat v následujícím redukčním kroku.

Striktní redukční strategie

- Při úpravě aplikace $F X$ nejdříve úplně upravíme argument X . Teprve nelze-li už upravovat argument X , upravujeme výraz F . Až nakonec upravíme (podle definice funkce) celý výraz $F X$.
- Při úpravě výrazů tedy postupujeme **zevnitř**.

Normální redukční strategie

- Upravovaným podvýrazem je celý výraz; nelze-li takto upravit aplikaci $F X$, upravíme nejdříve výraz F , pokud to nestačí k tomu, abychom mohli upravit $F X$, upravujeme částečně výraz X , ale pouze do té míry, abychom mohli upravit výraz $F X$.
- Při úpravě výrazů tedy postupujeme **zvnějšku**.

Líná redukční strategie

- Normální redukční strategii, při níž si pamatujeme hodnoty upravených podvýrazů a žádný s opakovaným výskytem nevyhodnocujeme více než jednou.
- Využívá referenční transparentnost.
- Nelze aplikovat na výrazy s vedlejším efektem.

Haskell

- Používá línou redukční strategii.
- Též označováno jako **líné vyhodnocování**.

Definice funkce

- $\text{cube } x = x * x * x$

Striktní redukční strategie

- $\text{cube } \underline{(3+5)} \rightsquigarrow \underline{\text{cube } 8} \rightsquigarrow \underline{8 * 8 * 8} \rightsquigarrow \underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Normální redukční strategie

- $\underline{\text{cube } (3+5)} \rightsquigarrow \underline{(3+5) * (3+5) * (3+5)} \rightsquigarrow 8 * \underline{(3+5) * (3+5)}$
 $\rightsquigarrow \underline{8 * 8} * (3+5) \rightsquigarrow 64 * \underline{(3+5)} \rightsquigarrow \underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Líná redukční strategie

- $\underline{\text{cube } (3+5)} \rightsquigarrow \underline{(3+5) * (3+5) * (3+5)} \rightsquigarrow \underline{8 * 8 * 8} \rightsquigarrow$
 $\underline{64 * 8} \rightsquigarrow 512$

Praktická realizace líného vyhodnocování

- Vzdálená ideální teoretické situaci.
- Ne vše lze líně vyhodnotit (výrazy s vedlejším efektem).
- V Haskellu garantováno pouze pokud je stejný výraz "vytknut" pomocí lokální definice.

Příklad

- `let z=3*3 in z + z + z`

Více info viz

- https://wiki.haskell.org/GHC/FAQ#Does_GHC_do_common_subexpression_elimination.3F
- https://wiki.haskell.org/GHC_optimisations#Common_subexpression_elimination

Pozorování

- Použitá strategie může ovlivnit chování programu.

Příklad 1

- Uvažme funkci `const`

```
const :: a -> b -> a
```

```
const x y = x
```

- Při striktním vyhodnocování dojde k dělení nulou

```
const 2 (1/0)  $\rightsquigarrow$  ERROR
```

- Při líném vyhodnocování k němu nedojde

```
const 2 (1/0)  $\rightsquigarrow$  2
```


Příklad 2

- Uvažme funkci `undf`

```
undf x :: Int -> Int
```

```
undf x = undf x
```

- Striktní vyhodnocování následujícího výrazu vede k zacyklení

```
head (tail [undf 1, 4]) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
...
```

- Při líném vyhodnocování k zacyklení nedojde:

```
head (tail [undf 1, 4]) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) =
```

```
head (tail (undf 1 : 4 : [])) ~>
```

```
head (4 : []) ~> 4
```

Churchova-Rosserova věta

- Výsledná hodnota ukončeného výpočtu výrazu nezáleží na redukční strategii: pokud výpočet skončí, je jeho výsledek vždy stejný.

Interpretace věty

- Churchova-Rosserova věta **nevylučuje různé chování** výpočtu při různých strategiích. Při některých strategiích může výpočet skončit, při jiných cyklit. Nebo je výpočet podle jedné strategie delší než podle jiné. Nikdy však **nemůže skončit dvěma různými výsledky**.

O perpetualitě

- Jestliže pro nějaký výraz M existuje redukční strategie, s jejímž použitím se úprava výrazu M zacyklí, pak se tento výpočet zacyklí i s použitím striktní redukční strategie.

Interpretace věty

- Věta o perpetualitě říká, že z hlediska možnosti zacyklení výpočtu je striktní redukční strategie nejméně bezpečná. Když se při jejím použití výpočet nezacyklí, pak se nezacyklí ani při žádné jiné strategii.

O normalizaci

- Jestliže pro nějaký výraz M existuje redukční strategie, s jejímž použitím se úprava výrazu M nezacyklí, pak se tento výpočet nezacyklí ani s použitím normální redukční strategie.

Interpretace věty

- Věta o normalizaci říká, že z hlediska možnosti zacyklení výpočtu je normální redukční strategie nejbezpečnější. To neznamena, že by se s jejím použitím výpočet zacyklit nemohl; z věty však plyne, že když se to stane a výpočet se i při normální redukční strategii zacyklí, pak se zacyklí i při každé jiné strategii.

Jiný pohled

- Při použití líné/normální redukční strategie je výraz vyhodnocen až v okamžiku, kdy je potřeba pro další výpočet.
- Přístup, který jde nad rámec redukční strategie.

Příklady

- Líné čtení řetězce ze vstupu:
`getContents :: IO String`
- Líné vyhodnocování Boolovských operátorů v imperativních programovacích jazycích.
`(True OR (1/0)) = True`
`(open(...) OR die) - "umře" pokud open selže.`

Nekonečné datové struktury

- Vyhodnocení výrazu až v okamžiku, kdy je potřeba pro další výpočet, umožňuje manipulaci s nekonečnými datovými strukturami.
- Příkladem nekonečné datové struktury je **nekonečný seznam**.

Příklad

- Seznam nekonečně mnoha jedniček:

`jednicka = 1 : jednicka`

- Vyhodnocení výrazu `jednicka` se zacyklí při každé strategii:

`jednicka` $\rightsquigarrow$ `1:jednicka` $\rightsquigarrow$ `1:1:jednicka` $\rightsquigarrow$ ...

- Ale je-li výraz `jednicka` podvýrazem většího výrazu, tak se jeho vyhocení při líné strategii nemusí zacyklit.

`head jednicka` = `head jednicka` $\rightsquigarrow$ `head (1:jednicka)` $\rightsquigarrow$ 1

Nekonečný rostoucí seznam všech přirozených čísel

- `nats = 0 : zipWith (+) nats jednický`

	0	1	2	3	4	5	...	nats
+	1	1	1	1	1	1	...	jednický
0	1	2	3	4	5	6	...	

Fibonacciho posloupnost

- `fibs = 0 : 1 : zipWith (+) fibs (tail fibs)`

		0	1	1	2	3	5	...	fibs
+		1	1	2	3	5	8	...	tail fibs
0	1	1	2	3	5	8	13	...	

Nekonečné opakování jednoho prvku

- `repeat :: a -> [a]`
`repeat x = x : repeat x`

Nekonečné opakování seznamu

- `cycle :: [a] -> [a]`
`cycle x = x ++ cycle x`

Opakovaná aplikace funkce

- `iterate :: (a -> a) -> a -> [a]`
`iterate f z = z : iterate f (f z)`

Alternativní definice

- `jednicky = repeat 1`
- `jednicky = iterate (+0) 1`
- `jednicky = iterate (id) 1`
- `jednicky = cycle [1]`
- `nats = iterate (+1) 0`

Další příklady

- `take 10 (iterate (*2) 1) ~>*`
- `take 5 (iterate ('a':) []) ~>*`
- `take 10 (iterate (*(-1)) 1) ~>*`
- `take 8 (cycle "Ha ") ~>*`

Alternativní definice

- `jednicka = repeat 1`
- `jednicka = iterate (+0) 1`
- `jednicka = iterate (id) 1`
- `jednicka = cycle [1]`
- `nats = iterate (+1) 0`

Další příklady

- `take 10 (iterate (*2) 1) ~>*` `[1,2,4,8,16,32,64,128,256,512]`
- `take 5 (iterate ('a':) []) ~>*` `["","a","aa","aaa","aaaa"]`
- `take 10 (iterate *(-1)) 1) ~>*` `[1,-1,1,-1,1,-1,1,-1,1,-1]`
- `take 8 (cycle "Ha ") ~>*` `"Ha Ha Ha"`

Zápis seznamů

Prostý výčet

- Zápis pomocí základních datových konstruktorů (`:`) a `[]`.
`1:2:3:4:5:[]`
- Ekvivalentní zkrácený zápis (syntaktická zkratka pro totéž).
`[1,2,3,4,5]`

Hromadný výčet

- Seznamy hodnot, které lze systematicky vyjmenovat (enumerovat) lze zadat tzv. **hromadným výčtem**.
- Seznamy zadané enumerační funkcí `enumFromTo`
`enumFromTo 1 12 ~>* [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12]`
`enumFromTo 'A' 'Z' ~>* "ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ"`
- Všechny uspořádatelné typy jsou enumerovatelné.

Nekonečná enumerace

- Enumerovat lze i hodnoty typů s nekonečnou doménou.
- Hromadným výčtem lze definovat nekonečné seznamy.

```
nats = enumFrom 0
```

Enumerace s udaným vzorem

- Udáním druhého prvku lze definovat vzor enumerace:

```
take 10 (enumFromThen 0 2) ~>* [0,2,4,6,8,10,12,14,16,18]
```

```
enumFromThenTo 0 3 15 ~>* [0,3,6,9,12,15]
```

Přehled enumeračních funkcí a syntaktických zkratk

Enumerační funkce	Typ	Zkratka
<code>enumFrom m</code>	<code>Enum a => a->[a]</code>	<code>[m..]</code>
<code>enumFromTo m n</code>	<code>Enum a => a->a->[a]</code>	<code>[m..n]</code>
<code>enumFromThen m m'</code>	<code>Enum a => a->a->[a]</code>	<code>[m,m'..]</code>
<code>enumFromThenTo m m' n</code>	<code>Enum a => a->a->a->[a]</code>	<code>[m,m'..n]</code>

Intenzionální definice seznamu

- Prvky seznamu jsou generovány společným pravidlem, které předepisuje jak prvky z nějaké nosné množiny přepsat na prvky generovaného seznamu.
- Příklad: prvních deset násobků čísla 2
[2*n | n <- [0..9]]

Obecná šablona

- [definiční_výraz | generátor a kvalifikátory]
- Za každý vygenerovaný prvek vyhovující všem kvalifikátorům se do definovaného seznamu přidá jedna hodnota definičního výrazu.
- Definiční výraz může a nemusí použít generované prvky.
- Kvalifikátory a generátory se vyhodnocují **zleva doprava**.

Generátor

- `nová_proměnná <- seznam` nebo `vzor <- seznam`
- Definuje novou proměnou použitelnou buď v definičním výrazu nebo v libovolném kvalifikátoru vyskytujícím se vpravo.
- Nová proměnná postupně nabývá hodnot prvků v seznamu.
- V případě použití vzoru, se vygeneruje tolik instancí, kolik prvků v seznamu odpovídá použitému vzoru.

Kombinace více generátorů

- Při použití více generátorů se generují všechny kombinace.
- Pořadí kombinací je dáno uspořádáním generátorů v definici.
- Nejvyšší váhu má generátor vlevo, směrem doprava váha klesá.

Predikát

- Výraz typu `Bool` .
- Může využít proměnné definované od predikátu vlevo.
- Vygenerované instance, které nevyhovují predikátu, nebudou brány v potaz pro definici výsledného seznamu.

Lokální definice

- `let nová_proměnná = výraz`
- Definuje novou proměnou použitelnou buď v definičním výrazu nebo v libovolném kvalifikátoru vyskytujícím se vpravo.
- Výraz může využít proměnné definované vlevo.

- [$n^2 \mid n \leftarrow [0..3]$]
     $\rightsquigarrow^*$ [0,1,4,9]
- [(c,k) $\mid c \leftarrow \text{"abc"}, k \leftarrow [1,2]$]
     $\rightsquigarrow^*$ [('a',1), ('a',2), ('b',1), ('b',2), ('c',1), ('c',2)]
- [$3*n \mid n \leftarrow [0..6], \text{ odd } n$]
     $\rightsquigarrow^*$ [3,9,15]
- [(m,n) $\mid m \leftarrow [1..3], n \leftarrow [1..3], n \leq m$]
     $\rightsquigarrow^*$ [(1,1), (2,1), (2,2), (3,1), (3,2), (3,3)]
- [(m,n) $\mid m \leftarrow [1..3], n \leftarrow [1..m]$]
     $\rightsquigarrow^*$ [(1,1), (2,1), (2,2), (3,1), (3,2), (3,3)]
- [(x,y) $\mid z \leftarrow [0..2], x \leftarrow [0..z], \text{ let } y=z-x$]
     $\rightsquigarrow^*$ [(0,0), (0,1), (1,0), (0,2), (1,1), (2,0)]

- `[ replicate n c | c<-"xyz", n<-[2,3] ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `["xx","xxx","yy","yyy","zz","zzz"]`
- `[ replicate n c | n<-[2,3], c<-"xyz" ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `["xx","yy","zz","xxx","yyy","zzz"]`
- `[ x^2 | [x]<-[[],[2,3],[4],[1,1..],[],[7],[0..]] ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `[16,49]`
- `[ 0 | []<-[[],[2,3],[4],[0..],[],[5]] ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `[0,0]`
- `[ x^3 | x<-[0..10], odd x ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `[1,27,125,343,729]`
- `[ x^3 | x<-[0..10], odd x, x < 1 ]`
     $\rightsquigarrow^*$ `[]`

Redefinice známých funkcí

- `length :: [a] -> Int`
`length s = sum [ 1 | _ <- s ]`
- `map :: (a->b) -> [a] -> [b]`
`map f s = [ f x | x <- s ]`
- `filter :: (a->Bool) -> [a] -> [a]`
`filter p s = [ x | x <- s, p x ]`
- `concat :: [[a]] -> [a]`
`concat s = [ x | t <- s, x <- t ]`

Nové funkce

- `isOrdered :: Ord a => [a] -> Bool`
`isOrdered s = and [ x<=y | (x,y) <- zip s (tail s) ]`
- `samohlasky :: String -> String`
`samohlasky s = [ v | v <- s, v `elem` "aeiouy" ]`

Úkol

- Napište funkci, která při aplikaci na konečný seznam uspořadatelných hodnot vrátí seznam těchto hodnot uspořádaných operátorem `<`.

Řešení

- Funkce `qSort` seřadí seznam hodnot vzestupně.
- `qSort :: Ord a => [a] -> [a]`
`qSort [] = []`
`qSort (p:s) = qSort [ x | x<-s, x<p ]`
                  `++ [p] ++`
                  `qSort [ x | x<-s, x>=p ]`

Prvočísla – Eratosthenovo síto

2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
	3		5		7		9		11		13		15		17		19		21		23		25		27		29
		5		5		7			11		13				17		19				23		25				29
			7			7			11		13				17		19				23						29
									11		13				17		19				23						29
											13				17		19				23						29
															17		19				23						29
																	19				23						29
																						23					29
																							23				29
																								23			29
																									23		29
																										23	29

Prvočísla

- Pro každé p , $2 \leq p \in \mathbb{N}$ platí: p je prvočíslo, právě když p není násobkem žádného prvočísla menšího než p .
- `es :: Integral a => [a] -> [a]`
`es (p:t) = p : es [ n | n<-t, n`mod`p/=0 ]`

```
primes = es [2..]
```

Vstup/výstup

Referenční transparentnost

- Daný výraz se vždy vyhodnotí na stejnou hodnotu, bez ohledu na okolí (kontext), ve kterém je použit.
- Programovací jazyk Haskell je referenčně transparentní.

Dopady na vstup-výstupní chování

- **Nelze napsat program, který by zpracoval vstup uživatele a vyhodnotil se podle zadaného vstupu na různé hodnoty.**
- Lze napsat program, který zpracuje vstup a podle vstupu vypíše na výstup různé výsledky.
- Hodnoty předávané skrze vstup-výstupní akce nesouvisí s hodnotou výrazu, který tuto vstup-výstupní akci realizuje.

Vstup-výstupní akce

- Interakce programu s uživatelem nebo operačním systémem.
- Například výpis textu na terminálu, vytvoření nového souboru, načtení hodnoty proměnné prostředí, ...

Myšlenka

- Pro vstup-výstupní akce je zaveden speciální typ – **IO a** .
- Tento typ má formálně jednu jedinou textově nereprezentovatelnou hodnotu, a to **vstup-výstupní akci**.
- Výstupní akce mají typ **IO ()** .
`putStrLn "Ahoj!":: IO ()`
- Vstupní akce mají typ **IO a** , kde typová proměnná `a` nabývá hodnoty (typu) podle typu objektu, který vstupuje.

```
getLine :: IO String
```


Otázka

- Jestliže `getline` načte řetězec ze vstupu a přitom má hodnotu vstup-výstupní akce, což je hodnota typu `IO a` , konkrétně zde `IO String` , tak potom by nás zajímalo, kde je onen načtený řetězec?

Otázka

- Jestliže `getline` načte řetězec ze vstupu a přitom má hodnotu vstup-výstupní akce, což je hodnota typu `IO a` , konkrétně zde `IO String` , tak potom by nás zajímalo, kde je onen načtený řetězec?

Odpověď

- Načtený řetězec se uchová jako tzv. **vnitřní výsledek** provedení této vstupní akce.
- Skutečné načtení řetězce a zapamatování si vnitřního výsledku je realizováno jako **vedlejší efekt** vyhodnocení výrazu `getline` .

Přístup k hodnotě vnitřního výsledku

- Pomocí binárního operátoru $\gg=$.
- Ve výrazu $f \gg= g$ funguje operátor $\gg=$ tak, že vezme vnitřní výsledek vstupní akce f a na tento aplikuje unární funkci g , **jejímž výsledkem je ovšem vstup-výstupní akce.**
- Výraz $f \gg= g$ tedy znamená, že:

$f :: IO a$

$g :: a \rightarrow IO b$

$f \gg= g :: IO b$

Operátor $\gg=$

- $(\gg=) :: IO a \rightarrow (a \rightarrow IO b) \rightarrow IO b$
- Následující zápis je ekvivalentní:

`getLine  $\gg=$  putStr`

`getLine  $\gg=$  (\x -> putStr x)`

Otázka

- Operátor (`>>=`) nelze použít ke spojení vstup-výstupní akce a funkce, která není vstup-výstupní akce, proč?
- Příklad, **takto nelze**:

```
getline >>= length
```

```
getline >>= (\ x -> length x)
```

Otázka

- Operátor (`>>=`) nelze použít ke spojení vstup-výstupní akce a funkce, která není vstup-výstupní akce, proč?
- Příklad, **takto nelze**:

```
getline >>= length
getline >>= (\ x -> length x)
```

Odpověď

- Hodnota výrazu je závislá na zadaném vstupu!
- Porušuje referenční transparentnost.
- Typově nesprávně.
- Správné použití:

```
getline >>= print . length
getline >>= (\ x -> print (length x))
```

Funkce return

- Prázdná akce, jejíž provedení má za cíl pouze naplnit hodnotu vnitřního výsledku.

```
return :: a -> IO a
```

```
return ['A', 'h', 'o', 'j'] »= putStr
```

Řazení akcí, operátor »

- Binární operátor, který řadí vstup-výstupní akce.
- Zapomíná/ničí hodnotu vnitřního výsledku.
- Výraz má hodnotu poslední (druhé) vstup-výstupní akce.
- ($\gg$) :: IO a -> IO b -> IO b
- Příklady použití:

```
putStr "Jeje" » putChar '!'
```

```
getLine » putStr "nic"
```

Základní funkce pro výstup

`putChar :: Char -> IO ()`

- Zapiše znak na standardní výstup.

`putStr :: String -> IO ()`

- Zapiše řetězec na standardní výstup.

`putStrLn :: String -> IO ()`

- Zapiše řetězec na standardní výstup a přidá znak konec řádku.

`print :: Show a => a -> IO ()`

- Vypíše hodnotu jakéhokoliv tisknutelného typu na standardní výstup, a přidá znak konec řádku.
- Tisknutelné typy jsou instancí třídy `Show`.
- Uživatelem definované typy nutno označit přídomkem `deriving Show`.

Základní funkce pro vstup

`getChar :: IO Char`

- Načte znak ze standardního vstupu.

`getLine :: IO String`

- Načte řádek ze standardního vstupu.

`getContents :: IO String`

- Čte veškerý obsah ze standardního vstupu jako jeden řetězec. Obsah je čten líně, tj. až když je potřeba.

`interact :: (String -> String) -> IO ()`

- Argumentem funkce `interact` je funkce, která zpracovává řetězec a vrací řetězec.
- Veškerý obsah ze standardního vstupu je předán této funkci a výsledek vytištěn na standardní výstup.


```
type FilePath = String
```

- Definuje typový alias.

```
readFile :: FilePath -> IO String
```

- Načte obsah souboru jako řetězec. Soubor je čten líně.

```
writeFile :: FilePath -> String -> IO ()
```

- Zapiše řetězec do daného souboru (existující obsah smaže).
- Hodnoty jiného typu než `String` lze konvertovat funkcí `show`.

```
appendFile :: FilePath -> String -> IO ()
```

- Připíše řetězec do daného souboru.
- Hodnoty jiného typu než `String` lze konvertovat funkcí `show`.

Moduly `System` a `Directory`

- Existují další vstup-výstupní funkce pro práci s adresáři či systémovými proměnnými.
- Tyto funkce jsou předdefinovány v modulech `System` a `Directory`.

Použití modulu

- Moduly, jejichž funkce chceme použít, je třeba označit.
- Lze to učinit v souboru s globálními definicemi použitím klíčového slova `import`.
- Příklad:

```
import Char
import Directory
main = getDirectoryContents ".." >=
      print . map (\x -> (toUpper.head) x : tail x)
```

Pozorování

- Syntaktická konstrukce `do` slouží k alternativnímu zápisu výrazu s operátory `»=` a `»`.

Následující zápis je ekvivalentní

- ```
putStr "vstup?" »
getLine   »= \ x ->
putStr "výstup?" »
getLine   »= \ y ->
readFile x   »= \ z ->
writeFile y (map toUpper z)
```
- ```
do putStr "vstup?"
  x <- getLine
  putStr "výstup?"
  y <- getLine
  z <- readFile x
  writeFile y (map toUpper z)
```

Funkce sequence

- Máme-li seznam vstup-výstupních akcí, můžeme je pomocí funkce `sequence` provést dávkově naráz.
- `sequence :: [IO a] -> IO [a]`
`sequence [] = return []`
`sequence (a:s) = do x<-a`
`t <- sequence s`
`return (x:t)`

Příklady použití

- V případě výstupních akcí je výsledkem vyhodnocení výrazu posloupnost výstupů, viz:
`sequence [ putStr "Ahoj", putStr " ", putStr "světe!"]`
- V případě vstupních akcí, je výsledkem vyhodnocení výrazu seznam vstupů, který je uložený jako vnitřní výsledek vstup-výstupní akce, viz:
`sequence [ getLine, getLine, getLine ] >=> print`

Funkce mapM

- Aplikuje unární funkci, jejíž výsledkem je vstup-výstupní akce, na seznam hodnot a vzniklý seznam vstup-výstupních akcí provede.

```
mapM :: (a -> IO b) -> [a] -> IO [b]
```

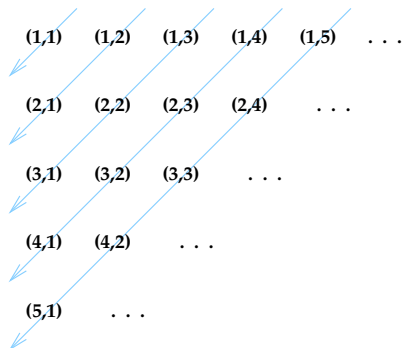
```
mapM f = sequence . map f
```

Příklady použití

- `mapM putStr ["Den","Noc"]`
vypíše `DenNoc`
- `mapM (\ t -> putStr "Aa") [1,2,3,4,5]`
vypíše `AaAaAaAaAa`
- `mapM (\ x->getLine) [1,2] >=> print`
po zadání dvou řádků s obsahem `radek1` a `radek2`
vypíše `["radek1","radek2"]`

Definice seznamů

- Definujte seznam všech uspořádaných dvojic přirozených čísel tak, aby dvojice byly v definovaném seznamu uspořádány dle následujícího schématu:

- Nápověda: součet čísel v dvojici je po diagonále shodný a postupně se zvyšuje o jedna.

Vstup výstup

- Napište program, který vyzve uživatele, aby zadal 16 čísel oddělených mezerou, a poté tato čísla vypíše v matici velikosti 4x4.
- Napište program, který ve vhodně formátovaném výstupu (např. rozbalený souborový strom) vypíše obsah aktuálního adresáře včetně všech jeho podúrovní.
- Vstup-výstupní programy vytvářejte jako samostatně spustitelné programy.